

УДК 35:004(477)

DOI <https://doi.org/10.32840/1813-3401-2019-3-16>

А. А. Олешко

професор кафедри менеджменту
Київського національного університету технологій та дизайну

КЛЮЧОВІ ІМПЕРАТИВИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЦИФРОВИМ РОЗВИТКОМ

У статті досліджено особливості державного управління цифровим розвитком та процеси цифрової трансформації українського суспільства. Проаналізовано сучасну ситуацію оцифрування України, нові цифрові тенденції та ефективність державних установ. Опитування засноване на наукових методах управління та аналізі публічної політики.

Результати опитування показують роль уряду в цифровому розвитку. Визначено, що необхідні реалізація активної державної політики та ефективна робота державних установ і Міністерства цифрової трансформації України. Слідування світовим цифровим тенденціям процесів цифрового розвитку українського суспільства дасть змогу здійснити технологічний прорив та забезпечити рівне позиціонування України у світових економічних процесах.

Основними імперативами державного управління цифровим розвитком є наскрізне оцифрування, сприяння міжнародному цифровому співробітництву, стимулювання розвитку інформаційного суспільства, впровадження цифрових інновацій та розвиток цифрових навичок. Виявлено необхідність забезпечення національної цифрової безпеки й гарантування захисту цифрових прав та свобод громадян.

Стратегія нового цифрового суспільства й сталого соціально-економічного зростання повинна керуватися перспективними, тривалими тенденціями розвитку цивілізації, при цьому слід звернути увагу на гідне місце людини в цьому процесі.

Ключові слова: державне управління, імперативи, цифровий розвиток, цифрова трансформація, цифрові інновації, цифрова безпека, цифровізація, Україна.

Постановка проблеми. Цифрова трансформація є об'єктивною невідворотною реальністю глобального поступу людства та водночас, здійснюючи революційний вплив на життєдіяльність суспільства, містить загрози та небезпеки, що піддаються коригуючому державному впливу.

В умовах формування цифрового суспільства ("digital society") до базових функцій держави належить просування цифрових технологій в усі сфери суспільного життя та забезпечення належних умов і можливостей для цифровізації національного господарства. Це потребує активізації механізмів державного управління цифровим розвитком та забезпечення інноватизації цих процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження процесів цифровізації знайшли відображення в працях таких зарубіжних учених, як Д. Тапскотт [1], К. Шваб [2], М. Каку [3], А. Уільямс, Х. Хей [4], С. Бреннен, Д. Крейс [5].

Більшість українських наукових досліджень зорієнтована на вирішення проблем цифровізації державного управління в контексті запровадження електронного врядування. Суттєвий

внесок у розроблення теоретико-методологічних засад електронного врядування здійснили такі вітчизняні вчені, як В. Куйбіда, О. Карпенко, В. Наместнік [6, с. 5–10], Р. Войтович [7, с. 19]. Однак проблема продукування основних засад державної політики цифрового розвитку в умовах формування цифрового суспільства є досить розмаїтою, а особливої уваги заслуговує питання пошуку настановних (імперативних) засад цифровізації, універсальних для всіх секторів національного господарства.

Мета статті – розроблення ключових імперативів державного управління цифровим розвитком, прийнятних та ефективних до застосування в усіх сферах життєдіяльності.

Виклад основного матеріалу. Державне управління цифровим розвитком забезпечується у взаємодії її основних елементів на основі визначених цілей, пріоритетів та імперативів з дотриманням базових принципів та забезпеченням цифрової безпеки, цифрових прав і свобод громадян (рис. 1).

В Україні система державного управління цифровим розвитком перебуває у стані інтен-

сивного формування. Зокрема, прийнято Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки, розроблено низку законодавчих ініціатив, утворено державну інституцію, а саме Міністерство цифрової трансформації України.

Відповідно до Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки основними цілями цифрового розвитку України є [8]:

- прискорення економічного зростання та залучення інвестицій;
- трансформація секторів економіки в конкурентоспроможні та ефективні;
- технологічна та цифрова модернізація промисловості та створення високотехнологічних виробництв;
- доступність для громадян переваг та можливостей цифрового світу;
- реалізація людського ресурсу, розвиток цифрових індустрій та цифрового підприємництва.

Новостворене Міністерство цифрової трансформації України є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує [9]:

- формування та реалізацію державної політики у сфері цифровізації, цифрового розвитку, цифрової економіки, цифрових інновацій, електронного урядування та електронної демократії, розвитку інформаційного суспільства;
- формування та реалізацію державної політики у сфері розвитку цифрових навичок та цифрових прав громадян;
- формування та реалізацію державної політики у сфері відкритих даних, розвитку національних електронних інформаційних ресурсів

та інтероперабельності, розвитку інфраструктури широкопasmового доступу до Інтернету та телекомунікаційних мереж, електронної комерції та бізнесу;

- формування та реалізацію державної політики у сфері надання електронних та адміністративних послуг;
- формування та реалізацію державної політики у сфері електронних довірчих послуг;
- формування та реалізацію державної політики у сфері розвитку ІТ-індустрії;
- виконання функцій центрального засвідчувального органу шляхом забезпечення створення умов для функціонування суб'єктів правових відносин у сфері електронних довірчих послуг.

Управлінському впливу з боку держави підлягають процеси цифровізації грошового обігу, банківської діяльності та формування безготівкової економіки. Це забезпечить скорочення витрат на обслуговування грошового обігу; зменшення витрат на виготовлення грошей; підвищення захисту від пограбування та підроблення грошей; скорочення тіншового сектору економіки; підвищення прозорості формування доходів і витрат корпорацій, бізнесу, сектору загальнодержавного управління та домогосподарств; скорочення операційних витрат банків, зростання їх комісійних доходів і ліквідності; доступ до додаткових можливостей і сервісів; швидкість транзакцій; можливість розрахунків у будь-якій валюті та країні світу; зручність використання [10].

На особливу увагу заслуговує проблема ефективного функціонування в Україні системи електронного урядування. Цифрова трансформація органів виконавчої влади в Україні полягає у запровадженні принципів та дотри-

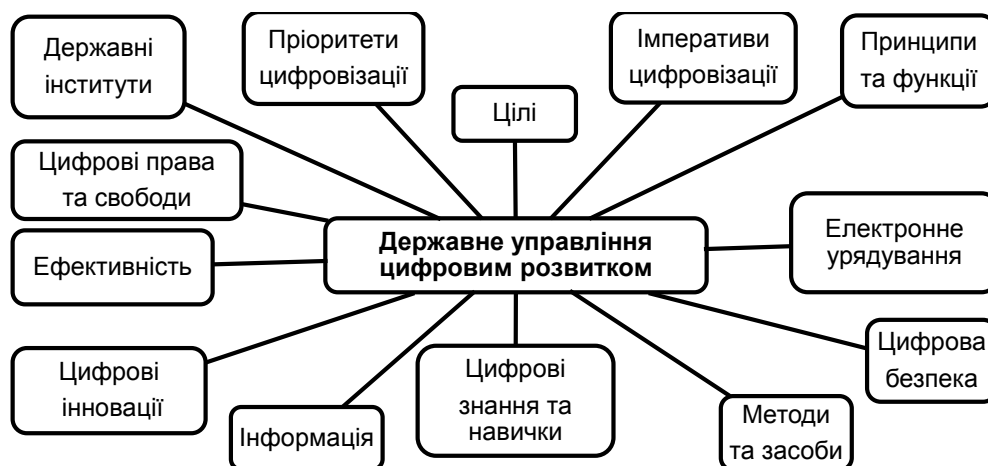


Рис. 1. Основні елементи системи державного управління цифровим розвитком

манні засад реалізації органами виконавчої влади принципів державної політики цифрового розвитку [11].

Цифровізація державного управління надає такі вигоди:

– для держави відбуваються зниження рівня витрат на загальнодержавні витрати ВВП; вбудовування даних у процеси ухвалення рішень, автоматичні алгоритми ухвалення рішень, принциповий реінжиніринг процесів, моніторинг ситуації в режимі реального часу;

– для громадян досягаються високий рівень задоволеності якістю надання державних і муніципальних послуг; підвищення швидкості та якості надання послуг і мінімізація очного контакту з держорганами; висока частка цифрових послуг, що надаються в проактивному режимі; персоналізація державних послуг;

– для державної служби спостерігаються розвиток цифрової культури (прийняття цифрової реальності, уміння в ній ефективно працювати, цифрові навички і персональний розвиток); формування єдиної цифрової платформи взаємодії для державних службовців, бізнесу й громадян; аналіз і штучний інтелект, що стануть помічниками для виконання рутинних операцій, фокусування державних службовців на висновках, а не на рутині [12, с. 141–142].

Загалом виділяють такі цифрові тренди розвитку технологій:

1) дані стають головним джерелом конкурентоспроможності;

2) розвивається сфера Інтернету речей;

3) відбувається цифровізація або цифрові трансформації;



Рис. 2. Ключові імперативи державного управління цифровим розвитком в Україні

4) поширюються бізнес-моделі, що належать до ідеології економіки спільного користування;

5) має місце віртуалізація фізичних інфраструктурних IT-систем, а також перехід до сервісних моделей [13].

Технологічні винаходи майбутнього у сфері цифрової економіки, використання інформаційно-комунікаційних технологій, альтернативних видів енергії, біотехнологій, автоматизованого виробництва, збільшення, урізноманітнення та вдосконалення роботів мають здешевити продукування суспільно необхідних благ, що може зменшити соціальну нерівність у суспільстві. Основною умовою досягнення цієї мети є впровадження виваженої антропоцентричної державної політики, спрямованої на забезпечення добробуту населення та людського розвитку в усіх регіонах світу.

Виходячи з цілей державної політики цифрової трансформації, наявних цифрових трендів та перспектив розвитку глобальної економіки, виділяємо ключові імперативи державного управління цифровим розвитком (рис. 2).

Задля формування належної стратегії розбудови нового цифрового суспільства та сталого соціально-економічного зростання необхідно орієнтуватись на перспективні, тривалі тенденції розвитку цивілізації, а особливу увагу слід приділяти гідному місцю людини в цьому процесі [14, с. 18].

Висновки і пропозиції. Роль державного управління в забезпеченні цифрового розвитку має бути суттєво посилена шляхом реалізації активної державної політики та реальної ефективної роботи всіх державних інституцій, особливо новоствореного Міністерства цифрової трансформації України. Слідування глобальним цифровим трендам у процесах цифрового розвитку українського суспільства дасть змогу здійснити технологічний прорив і забезпечити рівноправне позиціонування України у світогосподарських процесах.

Ключовими імперативами (настановами, обов'язковими до виконання) державного управління цифровим розвитком є наскрізна цифровізація в усіх сферах життєдіяльності, сприяння розвитку інформаційного суспільства та прискорення економічного зростання за допомогою цифрових технологій, стимулювання міжнародного цифрового співробітництва, забезпечення всіх верств населення інформаційно-комуні-

каційними технологіями, формування цифрових навичок, забезпечення цифрової безпеки й захисту цифрових прав і свобод громадян.

Список використаної літератури:

1. Tapscott D. The Digital Economy: Promise and Peril in the Age of Networked Intelligence. New York, 1995.
2. Schwab K. The fourth industrial revolution. *World Economic Forum*. Geneva, Switzerland, 2016.
3. Kaku M. Physics of the Impossible. Doubleday, New York, 2008.
4. Williams A., Hay H. Digital-era policy making. *Governance in the Digital Economy*. 2000.
5. Brennen S., Kreiss D. Digitalization and Digitization. 2014. URL: <http://culturedigitally.org/2014/09/digitalization-and-digitization>.
6. Куйбіда В., Карпенко О., Наместник В. Цифрове врядування в Україні: базові дефініції понятійно-категоріального апарату. *Вісник НАДУ при Президентіві України. Серія «Державне управління»*. 2018. № 1. С. 5–10.
7. Войтович Р. Особливості впровадження електронного уряду в Україні. *Аспекти місцевого самоврядування*. 2004. № 4. С. 19.
8. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 року № 67-р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80>.
9. Питання діяльності Міністерства цифрової трансформації : Постанова Кабінету Міністрів України від 18 січня 2019 року.
10. Oleshko A., Tymoshenko O., Trokhymets O. Formation of cashless economy in Ukraine and in the world. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2018. Vol. 4. No. 2. P. 147–150. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/index.php/issue/article/view/394/pdf>.
11. Про забезпечення реалізації деяких питань цифрового розвитку : Наказ від 9 квітня 2019 року № 24 / Державне агентство з питань електронного урядування України. URL: <https://e.gov.ua/storage/app/uploads/public/5cb/74a/d10/5cb74ad10159b228606518.pdf>.
12. Інституціоналізація публічного управління в Україні : науково-аналітична доповідь. *Вісник НАДУ. Серія «Державне управління»*. 2019. № 2.
13. Цифрова адженда України – 2020. URL: <https://ucco.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>.
14. Олешко А., Гороховець Є. Інформаційно-комунікаційні технології та людський розвиток. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 16. С. 16–19.

Oleshko A. A. Key imperatives of public administration of digital development

The article investigates the features of public administration of digital development and processes of digital transformation of Ukrainian society. The current situation of digitalization of Ukraine, new digital trends and efficiency of state institutions are analyzed. The survey is based on scientific management methods and the public policy analysis.

Results of the survey showed the role of government in digital development. Survey results show the role of government in digital development. It is determined that the implementation of an active state policy and the effective work of state institutions and the Ministry of Digital Transformation of Ukraine are necessary. Following global digital trends in the processes of digital development of Ukrainian society will allow making technological breakthrough and ensuring equal positioning of Ukraine in world economic processes.

The key imperatives of public administration of digital development include cross-cutting digitization, promotion of international digital cooperation, stimulating the development of the information society, the introduction of digital innovation and the development of digital skills. The necessity of ensuring national digital security and guaranteeing the protection of citizens' digital rights and freedoms has been identified.

The strategy of a new digital society and sustainable socio-economic growth should be guided by promising, long-lasting trends in the development of civilization, with attention given to the worthy place of human in this process.

Key words: *public administration, imperatives, digital development, digital transformation, digital innovation, digital security, digitization, Ukraine.*